

คู่มือ'พลเมืองช่างคิด' ส่งเสริมประชาธิปไตย

ในโลกของการเปลี่ยนแปลงที่ทุกคนต้องพึ่งข่าวสารดิจิทัล แต่มีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง เรื่องของการพัฒนา "ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย" เพื่อให้สมาชิกของสังคมที่มีความแตกต่างหลากหลาย สามารถ "อยู่อย่างเข้าใจ และเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์" ยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้น

หนึ่งในทักษะที่จำเป็นของการเป็นพลเมืองของคนรุ่นใหม่ในโลกยุคดิจิทัลคือจะต้องมีทักษะในการพิจารณาข้อมูลข่าวสาร "สนใจ-แยกแยะ-เปิดใจรับฟังความเห็นต่าง" พื้นฐานสำคัญของ "อยู่อย่างเข้าใจและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์" คือการฝึกการรับฟัง ทำความเข้าใจในมุมมองต่างๆ และการตัดสินใจโดยใช้เหตุผล รวมทั้งการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์อย่างร่วมมือ และเอื้ออาทร

ที่ผ่านมา โครงการจัดตั้งสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา (IHRP) มหาวิทยาลัยมหิดล มีความพยายามผลักดันการสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนและสันติภาพ ที่เอื้อให้เกิดการพัฒนากระบวนการความคิดที่เป็นระบบและเปิดกว้าง เพื่อหา "จุดร่วม" และก้าวข้าม "จุดต่าง" โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่เปิดสู่ภูมิภาค

นอกจากหลักสูตรปริญญาโทภาษาไทยที่เปิดสอนด้านสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา ยังได้เพิ่มโอกาสสู่หลักสูตรปริญญาเอกนานาชาติในด้านเดียวกัน นอกจากนี้ยังจัดให้มีหลักสูตรปริญญาโทนานาชาติที่เน้นการทำวิจัยประเด็นสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคเอเชีย รวมทั้ง หลักสูตรปริญญาโทนานาชาติด้านสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตย ที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในเอเชียแปซิฟิก 4 แห่ง โดยหลักสูตรนานาชาติทั้ง 3 หลักสูตรเปิดรับนักศึกษาจากทั่วโลก

ในส่วนของงานวิจัยที่ได้รับทุนจาก The British Academy สหราชอาณาจักร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) เพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา ส่งเสริมแนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยในรั้วสถาบันอุดมศึกษาไทย โดยได้ทำวิจัยในมหาวิทยาลัยไทย 9 แห่ง ภายใต้โครงการ "การใช้แนวทางการสอนแบบชุมชนสืบสอบเชิงปรัชญาเพื่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์และการสร้างพลเมืองประชาธิปไตย" หรือ CoPE

อาจารย์ชรรุทัย บุญธินันท์ ผู้อำนวยการโครงการจัดตั้งสถาบันฯ มองว่า ปัจจุบันงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ได้รับการพิจารณาสันับสนุนเป็นลำดับต้นๆ มักทำขึ้นเพื่อตอบโจทย์ทางเศรษฐกิจ ในขณะที่งานวิจัยเพื่อสังคมยังไม่ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร ซึ่งการส่งเสริมแนวคิดเรื่องสิทธิพลเมืองเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน

โครงการวิจัยนี้ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นในระยะแรกแล้ว โดยได้พัฒนาเว็บไซต์เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมืองและความคิดเชิงวิพากษ์ผ่านกระบวนการสืบสอบเชิงปรัชญาทาง <https://thaicope.wordpress.com> ปัจจุบันได้จัดพิมพ์เป็นคู่มือ "พลเมืองช่างคิด : การสืบสอบเชิงปรัชญา กับพลเมืองประชาธิปไตย" จำนวน 1,000 เล่ม เพื่อส่งต่อองค์ความรู้ด้านพลเมืองประชาธิปไตยสู่วงกว้าง

คณะทำงานเตรียมมอบคู่มือให้กับสถาบันอุดมศึกษาเครือข่าย และมีแผนที่จะเผยแพร่ให้กับครูผู้สอนที่สนใจผ่านเครือข่าย Thai Civic Education และในนามกิจกรรมทางการศึกษาซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำในช่วงปลายปีทีคาดว่าจะกลับมาจัดขึ้นในรูปแบบปกติ onsite ต่อไป

"ประชาธิปไตยที่แท้จริงไม่สามารถเกิดขึ้นได้เพียงการรอคอยคำตอบ แต่คือการลุกขึ้นมา "ตั้งคำถาม" "ทำความเข้าใจ" และ "มีส่วนร่วม" ในฐานะพลเมือง โดยสถาบันการศึกษาควรเป็นพื้นที่ที่ปลูกฝัง "การเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์" ของคนทุกคน และสร้างให้เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืนตั้งแต่วัยเยาว์" ข้อคิดเห็นจากอาจารย์ชรรุทัย